

NYA METODER SKAPAR BÄTTRE BEHANDLING

Engagemanget är detsamma som förut. Precis som den hemlika miljön och ambitionen att möta varje människa i ögonhöjd. Däremot har behandlingsarbetet på Räddningsmissionens boenden på Vasagatan börjat bedrivas alltmer strukturerat. Med nationella riktlinjer och evidensbaserade metoder har personalen fått nya framgångsrika verktyg.

//TEXT ANNA-CARIN JANSSON FOTO ULRIKA OLSSON

VINTERKYLAN HÅLLER ETT stadigt grepp över staden. Det är tidig januarimorgonen och en strid ström av frusna frukostgäster har tagit sig till Räddningsmissionens kafé på Vasagatan 14 för att få sig ett mål och tina upp en smula.

Två trappor upp i huset finns stödboendet Tredje våningen och ytterligare längre upp finns Fjärde våningen - som är ett behandlingshem för män med missbruk i kombination med kriminalitet.

På Tredje våningen, där Elsie Kattilakoski arbetar som utvecklingsansvarig, erbjuds män med så kallad samsjuklighet stöd och bostad. Samsjuklighet är ett nytt ord för det som tidigare kallades ”dubbeldiagnoser”. Det vill säga psykiatrisk problematik kombinerad med missbruk.

Precis som kollegan Marta Wahlfried, som är behandlingsansvarig på Fjärde våningen, är Elsie Kattilakoski starkt engagerad i det

utvecklingsarbete som sedan något år tillbaka pågår för fullt inom Räddningsmissionens boendeverksamheter. Bland annat är målsättningen att på ett mer systematiskt vis dra nytta av aktuell forskning och dokumenterade brukarerfarenheter. En kvalitetssäkring av arbetet som både Elsie och Marta har mött stor respons för bland såväl uppdragsgivare som bland folk ute på fältet.

– Jag har ju jobbat här några år nu. Att killarna trivs, att det finns en sorts hemmakänsla och ett stort engagemang bland alla som arbetar här – det sitter liksom i vägarna. Men vi i personalen kom ändå till en punkt då vi ville vidare. För även om killarna lyckades väl hos oss så uppstod ofta olika svårigheter när de flyttade ut till egna lägenheter. Vi insåg att vi behövde ge dem fler och bättre redskap för att de skulle klara sig, berättar Elsie Kattilakoski. ▶▶▶

OCKSÅ MARTA WAHLFRIED och hennes kollegor som på Fjärde våningen arbetar med män där kriminalitet och missbruk ofta hunnit bli en del av identiteten, såg nya möjligheter med att på ett mera strukturerat sätt använda sig av evidensbaserade kunskaper och metoder.

– Oavsett metod är det viktigaste av allt att skapa förtroende. Att se människan i den man arbetar med och möta personen med en ödmjuk inställning. Men även om vi redan tidigare, när vi använde oss av ett miljöterapeutiskt arbetssätt, arbetade med exempelvis kontaktpersoner och samtal, såg vi att detta kunde göras på ett mera strukturerat sätt. Det fanns ju till exempel både forskning och väl fungerande metoder som vi såg att vi kunde använda oss av, säger Marta Wahlfried.

EFTERSOM DET ÄR OLIKA MÅLGRUPPER som Tredje respektive Fjärde våningen vänder sig till, ser behoven av arbetsredskap olika ut. På Fjärde våningen har man valt en evidensbaserad behandling med nationella riktlinjer som utgångspunkt. De två stora grundstenarna är Tolvstegsbehandlingen (som från början utvecklades av Anonyma Alkoholister) och så kallad Återfallsprevention där kognitiv beteendeterapi är ett bärande inslag.

– Vi inleder med en primärbehandling på sex veckor, där varje person deltar tre gånger i veckan i en gruppbehandling, berättar Marta Wahlfried. Här är självvranssakan ett centralt begrepp. Vad har mitt missbruk lett till? Vad har mina val fått för konsekvenser? I delen som handlar om Återfallsprevention, kartlägger man med hjälp av en beteendeanalys de viktigaste situationerna som föregår återfall. Den enskilde personen ges träning i så kallade ”omlärande strategier”, det vill säga hur personen själv kan bryta destruktiva mönster av olika slag. Dessutom tas familjens och andra anhörigas betydelse upp samt hur den enskilda personen ska kunna komma vidare och förbereda sig för ett självständigt liv med egen bostad och försörjning.

– Hela tiden har den boende samtal med sin kontaktperson hos oss och deltar i möten hos AA (Anonyma Alkoholister) och/eller NA (Anonyma Narkomaner).

Marta Wahlfried är noga med att understryka att tiden en person behöver i behandling är mycket individuell. Medan någon kan behöva ytterligare fördjupning och kanske en behandlingstid på dryga året, kan någon

annan bedömas vara redo att gå vidare redan efter tre-fyra månader.

DÅ DET I FÖRSTA HAND ÄR psykiska sjukdomar som brukar vara det primära problemet för männen på Tredje våningens stödboende – missbruket har ofta kommit till som en sorts ”självmedicinering” av den underliggande psykiska problembilden - har man där valt att använda sig av en psykopedagogisk behandlingsmodell som med framgång redan används i verksamheter som riktar sig till människor med psykiatriska diagnoser. Metoden heter ESL, Ett Självständigt Liv, och omfattar det mesta i livet. Allt ifrån hur personen ska klara sin ekonomi och sina relationer, till hur personen mycket konkret kan arbeta med exempelvis hörselhallucinationer.

– ESL är strukturerad behandlingsmodell med avsnitt som tar upp olika livsområden. Personen väljer själv de områden och mål som känns mest angelägna och motiverade att arbeta med. Tillsammans med kontaktpersonen gör man upp en handlingsplan som följs upp och justeras efter behov. Det är personen själv som ska komma fram till de bästa lösningarna. Till hjälp finns olika skattningsskalor och konkreta verktyg för hur man kan nå mål och lösa problem, förklarar Elsie Kattilakoski.

– Steg för steg utvecklar man så nya erfarenheter. Vilket bland annat kan leda till ökat självförtroende. De som bor hos oss har ofta en historia av många misslyckanden - därför är det så viktigt i den här gruppen att samla ”lyckanden” istället!

FÖRUTOM ESL, ANVÄNDER SIG Tredje våningen också av arbetsmetoden KASAM, Känsla av sammanhang. För att kunna hantera olika skeenden och påfrestningar i livet, behöver många av de boende verktyg för att bättre se och skapa sammanhang.

– Det handlar mycket om att vara i en process, konstaterar Elsie Kattilakoski. Vilket hon menar att även personalen av nödvändighet befinner sig i genom att hela tiden försöka vidareutveckla sitt arbetssätt.

– Fortbildningen som behövs tar mycket tid – men det är det värt, säger hon och får medhåll av Marta Wahlfried som tycker att den bästa belöningen är att se att de boende ”får med sig rätt verktyg i livet”.

*På bilderna:
Längst upp till vänster;
Marta Wahlfried.
Längst upp till höger;
Elsie Kattilakoski.*

